

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BÄNFYI ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. n. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. A ára évenyre 3 fl. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért elsőször 7 kr., másodsor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik. A „szóló”-i cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Közlöny, máj. 14.

(D) Megértünk volt, hogy szólunk az osztrák unionisták és magyar unionisták közti jogi különbségről, miután a „Herm. Ztg.” egy technicus terminust állított fel az osztrák unionisták fogalmáról, mely alá nemcsak a százsókat, de a románokat is besorozta.

A Bach rendszer ezéja volt Ausztria unióját átvinni, s e részben a legerősebb eszközöket vette segítségül, míg végre ő Felsége az uralkodó észrevette, hogy egy ily politika a birodalomnak folytonos romlására lenne, s meghívta a népet a törvényhozás gondjainak megosztására.

A monarcha elég lelki erővel bírt felül emelkedni azon rendszabályokhoz szigorú csatlakozáson, melyek a birodalmat mind nagyobb inségbe sodorták; s megmenteni ezáltal Ausztriát a romlástól.

Habár az uralkodó felség szándékai, melyek az octoberi diplomában biztatóbb kifejezést nyertek, a magyarok jogérzetével s alapjogaival az illetőknek vagy tulbuzgalma, vagy irányukbani bizalmatlansága miatt még mind tartó meg hasonlításba hoztattak, mind a mellett senki sem tagadhatja, hogy ma Ausztria jobban áll az európai nagyhatalmak közvéleményében, mint állott Bach uniáló rendszere alatt; és kérdést sem szenved, hogy mikor Ausztria kérdése a magyar királlyal, a magyar nemzet megnyugtatója mellett lesz kiegyenlítő, a birodalom régi tekintélye teljesen vissza fog állani.

Az európai közvélemény fejlődése mutatja tehát, hogy Ausztria unificatiojának elve ki nem vihető, és a „Herm. Ztg.”-nak meg kellene gondolni, hogy az uralkodó elve, s a birodalmi nagy politikai fordulat jelleme ellen beszél, midőn a magyar királyság területén az osztrák unionisták fogalmát akarja felállítani.

E fogalom önként vitte e lapot s azokat, kiknek ez közege azon circulus vitiosusba, a melyben ők keringenek. Innen van, hogy e lap visszasohajtoz Bach minister hivatalnokaira s azt hiszi, hogy a mostani hivatalnokoknál sokkal jobbak voltak a szomszéd tartományok ezen burocrata telepei.

A szebeni lapnak, midőn Bach hivatalnokait magasztalja nem kellene felednie, hogy Erdély nagy része visszatartozkodik a hivatalviseléstől, mindamellett résztükröl azt látjuk, hogy a Bach-rendszer tisztviselői felett annyi előnye van a mostani hivatalnoknak, hogy a magyarral magyarul, az oláhval oláhlul beszélnek; magyar vagy román nemzeti ruhát viselnek, s ezzel is mutatják, hogy e haza népeikhez tartoznak; és ha intelligens ember bemegy büroaukba, nem strázsáltatják őra számra az ajtó megett, s megadják az embernek az illendő becsületet. Ez maga is sokat tesz oly népnek, mely emberi méltóságát érezni tudja.

E felfogása mellett már a románokra sem hivatkozhatik a szebeni lap. A románok egyik kitünőbb tekintélye a szebeni congressuson szintén nem nagy meglepéssel beszélt a Bach-rendszer felett, a mennyiben azon rendszert csak azon idők nehézségeinek tulajdonítá, s maga Saguna püspök, a ki különben Erdély centrumának ismeri el Ausztriát, a császár ő Felségéhez intézett szónoklatában elismeré s nyilvánítá, hogy Erdély összefüggése Ausztriával a közös monarcha által létezik, és annak természete a practica sanctio van meghatározva.

A practica sanctio pedig csak el kell olvasni, és éppen ezen okmány az, a mely arra mutat, hogy Erdély, mint a magyar királyság része áll közösségi viszonyban a közbirodalommal, s midőn a román püspök ezen

kötésre hivatkozott, egyszersmind annyi mint ha mondotta volna az 1791-i alaptörvény azon tételét: „juxta propriam constitutionem, non vero ad normam aliarum provinciarum hereditarium gubernabunt Transylvania, tanquam ad regni Hungariae coronam pertinentem.”

Látni való, hogy a románokat igen hibásan nevezi a „Herm. Ztg.” osztrák unionistáknak; ők a lehetőleg tartani kívánják az 1848 előtti álláspontot, csak a közös ügyek alkotmányos kezelése körül a közös képviselő szükségességét ismerik el, s alig hiszik, hogy bányaköndának azon, ha ez az esetről esetre érintkezés elve által lehetne elérhető.

Bizonyos ennél fogva, hogy a románok közvéleménye közelebb áll a magyar közvéleményhez, mint a szebeni lapé.

Köztünk magyarok és románok közt a különbség csak az, hogy ők Erdélyt, mint a magyar királyságnak ugyan kapcsolatában levő, de attól is belső törvényhozási autonómiájára nézve függetlenül álló országot akarják látni, azon viszonyos jogkörben, a mint 1848 előtt állott, mi pedig az 1848-ki törvényekhez képest az anyakirálysággal közös törvényhozást kívánunk, mint hogy azt hiszik, hogy hazánk népei úgy az anyagi, mint a szellemi téren csak így haladhatnak előre, miután Erdély külön országnak igen szegény és igen kicsiny.

A románoktól az alapjogok sark felfogásában a mi felfogásunk nem különbözik, hanem a köztünk és az anyakirályság közti viszonyoknak megtörtént tovább fejlesztése kérdésében válnak el.

Mi az anyakirálysággal 1848-ban a rendszer törvényhozási útján létesített szorosabb egyesülést létező törvénynek tekintjük.

Mi az egyesülést szükségesnek látjuk, mert az anyakirályság nagy népességi és vagyoni állásában erős tényezőt bír arra, hogy törvényhozási előre haladhasson, s civilizatioi fejlődése erős lendületet vegyen. Ott a Dunán, Tiszán gőzhajó járja, a rónákat vasutak szelidelik át, a borknak, gabonának, gyapjúnak sebesen nyílnak a világpiacok; míg nálunk csak a nyomor és szegénység az, melyben benn élő népek egy formán osztoznak. Magyarország helyzeténél fogva a birodalomban a szabadelvűt erőte képezi s fogja képezni. A vele egyesült Erdélyre a polgári, szellemi és anyagi előhaladás biztos jövője néz, míg a külön szakadt Erdély sem anyagi, sem szellemi tényezővel nem bír azon jogállapot fenntartására, melyet eddig megőriznie sikerült, s azon anyagi jólét kifejlesztésére, melyre a nép-felszabadulás után nagyobb szüksége van egy országnak, mint volt valaha.

Bécsi lapok az erdélyi országgyűlésről.

A félhivatalos „Gen. Corr.” egy cikkben magyarra a két okmányt, melyek mint a kormány nézetének kifejtését, figyelemreméltónak mond. Erdély — írja — az egyetlen tartomány, melynek eddig nem volt alkalma a birodalmi tanácsba követet küldeni. A jelen rendelettel e szorongatott helyzetet segítve van. Az octoberi diploma bizonyos megszorítással visszaállítja a régi erdélyi alkotmányt; — de az országgyűlést az 1791-iki tcz. alapján nem lehet egybehívni, azért már ott el lön rendelve ideiglenes választási-törvényt kidolgozása.

„Ezen legf. kéziratban Ő cs. kir. ap. Felsége elismerte, hogy Erdély nagyfejedelemséget a magyar államjoghoz hasonló illetőség alapján külön országgyűlés illeti, de a nemesség kivétellessé állásának megszüntetése a robot és jobbágyi tartozások eltörlése után a lakosság minden osztályára a jogban s kötelességben egyenlőséggé jött létre, s ez az erdélyi alkotmány sajátos szerkezeténél fogva az országos képviselőben melybe vágó változások

kat tön szükségessé. Valóban ma senki sem fogja tagadhatni, hogy az erdélyi országgyűlés egybehívása az 1791. XI. t. cz. alapján kivihetetlen.

Nem levén alkalmazható törvényes szabály, a koronának joga s kötelessége ijeszt alkotni, és így bocsátá ki Ő Felsége az ideiglenes országgyűlési rendszabályt, mely ma kihirdetett.

Ez országgyűlési rendszabály nemcsak ideiglenes, de róla nyíltan kimondatik, hogy csupán a jelen országgyűlés végett van kibocsátva, és azon ügyek közt, melyek szabályozására az országgyűlés elibe a kormány részéről javaslatok terjesztetnek, mindjárt legelőli is az országgyűlés összetételére s rendezésére vonatkozó is találhatik.

Ezútan egészen mellőzve az 1848-ki rendszert egybehasonlítja a 9°/i XI-dik t. cikket a jelen rendszabállyal. Lényeges különbség — ugymond — hogy a régi országgyűlésen a szabadválasztás alapján megjelenő országgyűlési tagok száma alig az összes harmadrészt tette, a többiek részint kir. kinevezés, részint hivataluknál fogva foglaltak helyet. Jelenleg a követek három negyede választásból kerül ki. Korábban csak az előjogosult osztály külön bűző alapon választott, s követeinek utasítást adott, s most egyenlő módon, osztály-különbség nélkül választanak, s utasítást nem szabhatnak elébe.

A 125. választás után küldendő tagból 76 a kerületekre és 49 esik a községek javára. Amazok, az összes földbirtok képviselői gyanánt tűnnek fel, emezek az ipar, kereskedelem stb. képviselői. Valjon e két számban a kellő arány meg van-e tartva, az eziránti kétségeket a „Gen. Corr.” azzal oszlatja, hogy a községek közt úgy is elég van, mely kiválog földműveléssel foglalkozik, s más részben a kir. kinevezés útján felhívandó 40 egyén között nagybirtokosok is lesznek. A helybátóságoknál, melyek eddig két követet küldtek, joguk meghagyott, csak ha nagy terjedelműek és népességek, e követek száma úgy van szaporítva, hogy 30,000 lélekre egy képviselő jusson.

A kir. városok s egyéb községek, melyek eddig képviselőt küldtek, joguktól meg nem fosztattak. Csak hogy a jelentéktelenebbek egy követ küldésére szorítottak, és más városok mint Szeben, Brassó, melyek eddig követküldési joggal nem bírnak, azzal felruháztattak.

A „Donauzeiti” a többiek közt írja: „A politikai jogok gyakorlata — így szól októdi hangon — segít azok öntudatára, kifejti a nézeteiket, melyekből a pozitív alakulás létre és szerkesztésére válik, és erre van a mai l. f. leirattal az erdélyi nép bízva.” Ez után kimondja, hogy már nem az előjogosult osztályok, de a nép van hivatva a politikai jogok gyakorlata. Azt persze bölcselel elhallgatja, hogy ez már ezeltől tizenöt évvel ezelő óta az erdélyi országgyűlésen lön kimondva. Továbbá így ír: „Minden részleteiből meggyőző erővel szól ez s a remény nem jogosítlan, hogy Erdély népei is elismerik, miszerint szellemi erejüket s belső töltet oly munkára kell fordítaniok, melynek teljesítésére mindnyájan egyenlő módon hivatva vannak.”

A „Presse” ürti, hogy a nem-magyar nemzetiségű többségben lesznek. Fő száma a románok és szászok a magyart kétszeresen felülmúlják. Más arányra — ugymond — azt hisszük, gróf Nadasdy nem ügvelt. Összehasonlítja a „Landes-és Landtagsordnung”-okkal, és úgy találja, hogy a census az erdélyi rendszabályban sokkal kisebb, azután a választás közvetlen, nem pedig másodfokú, mint a Lajthán tul. Az is különbség, hogy az országgyűlésen mind a három nemzetiség használhatja nyelvét, — mely határozat a többi Landtagsordnungból hiányzik. — Egyébiránt más tekintetben igen hasonlítanak egymáshoz. „Reméljük — így végzi — hogy a mit hosszán fontolgattak, azt jól kigondolták, s az országgyűlés megteszi, amit a román congressus igért.”

A „Wanderer” tartózkodik a bírálatról, csak a kir. propositiók sorozatát hasonlítja össze a román postulatumok tizenkét pontjával. A román kívánalmak 1-ső, 2-ik és 6-ik pontja, mely nemzetiségi és vallási egyenjogúságra vonatkozik, mindjárt az első javaslatban el lesz intézve. A román nyelv használatát a 2-ik propositio intézkedik. Erdély új felosztása az 5-ik kívánat hasonlólag az 5-ik javaslatban érintetik, a mennyiben az „a törvénykezés és

közigazgatás czélszerűbb rendezése tekintetéből” a politikai felosztást megváltoztatja. A legfelsőbb törvényszék iránti kívánat a 8-dik sz. a. javaslatban van tekintetbe véve. Ugy szintén a földhitelintézetre vonatkozó is. Melőzve vannak a román postulatumok közül Erdély teljes függetlenségére, a partium viszáskapcsolására, a román iskolák állampénztárból ellátására vonatkozó pontok; ugy szintén az is, melyben külön egyetem felállítását kéri. A „Wand.” megjegyzendőnek tartja, hogy a három első kormányjavaslat tisztán a románokra vonatkozik, s a negyedik mindjárt a birodalmi tanácsba való követküldést tárgyalja, és csak azután jönnek a többiek, melyek a negyedik pont ki nem elégitő elintézésére alkalmasnak elmaradnának. A követekre nézve a „Wand.” így számít: ha minden kerület választ, a magyarokra és széke-lyekre esik 50, a románok és szászokra 75 követ, nem számítva azokat, kik kinevezés útján jutnak az országgyűlésbe, kiknek közbenjöttével egybeírát a számviszony a magyarokra nézve alkalmasint még kedvezőle-nebb leend. („M. S.”)

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Sepsi egyházközség, apr. 20.

(Vége).

R. egyházlátogató székünk méltányolva azon kérelmes egyházak óhaját, czélszerűnek látja, hogy a t. r. zsinat venné e tárgyat vitatás s tárgyalása alá s erről indokolt véleményét terjesztené fel a közelebb tartandó főt. közssinatra.

Bátor vagyok egyszersmind a következőkben, egy az egyházlátogató szék terhei lehető könnyebbitésére vonatkozó igénytelen javaslatot tenni:

a) Az egyházlátogató szék ne utazzék saját fogatán, szekeren, vagy bérelt fuvaron, mint az eddig divatban volt; mert 4—6 lónak tartása s két kocsi 24 óra alatti élelmezése szaporítja a kiadást, hanem az illető egyházak, önéreükben legyenek kötelesek fuvaroztatni az egyházlátogató biztos urakat.

b) A bizottmányilag vizsgálandó egyházak lelkeszei és számadó gondnokai rendelkezessen be S.-Szent-Györgyre, mint egyházlátogató központi helységbe; ott számadásaik vizsgáltassanak át s egyéb felmerülhető ügyek iránt is tétessék meg a szükséges intézkedés. Ennek főleg az a haszna leend, hogy a szomszéd-egyház követei nem fogják mind vendégek, az asztaltartás költségeit szaporítani.

c) Korlátoztassék a presbyterek szokott megvendégzése. Mert nem csupán az egyházlátogató szék napdija és élelmezése neveli az ily alkalommal költségeket, hanem főleg az eleitől fogva divatozott s még a legszegényebb egyházakban is mind maigán divatozó presbyterek megvendégzése. Ne engedessék meg a presbytereknek akkori együttülmulását; mert ilyenkor, magas kedvök derülve, több-több követeléssel szoktak fellépni; hanem, a hol csakugyan nem lehetne kikérteni, adassék minden presbyternek napidj czége alatt 30 kr. s azzal bocsáttassanak el. Az egyházlátogató szék híjában határozza el, hogy az ily tulságos megvendéglésekre nem veszi be a kiadásokat. Más apró költségek ürügye alatt felteszik a számadásba, mint már gyakran tapasztaltuk, s aztán az ily esetnek ki járhatna végére?

Még csak egyet hozok fel:
d) Hozassék gyakorlatba, miszerint az egyház költségén adott visitationi asztalnál, a t. vizsgáló biztos urakon kívül, csakis a fiu- és leánygyermeknek tanítói s az egyházi gondnok mint gazda, legyenek jelen. Ne csoportozzanak a hivatal vendégek az egyház költségeinek nevelésére.

Ezeket valék bátor az egyházlátogató szék tartása alkalmával tenni szokott költségek lehető kevesbitése tekintetéből javaslatba hozni. Remélem, hogy ha a t. r. zsinat ezen javaslatomat érvényesítendi, minden egyházlátogató alkalmával mindannyiszor 10—12 frtot megkimérend.

Már következik, hogy egyéb, egyházlátogatósan folytatban felmerült a t. r. zsinattal tudatandó tárgyakat is terjeszsek elő.

a) Az anyaszentegyházunk közszükségei fedezésére a főt. közssinaton indítványozott s a mlsz egyházi főtanács által is megerősí-

tett lélekszám szerint évenként fizetendő egy krajczáros-élőpénztár életbeléptetését egyházaink nagyobb része közgyűléseiben jegyzőkönyvileg elvállalta. Az oly kevés számú egyháznak is, melyek még ez idvös intézmény pártolásától, egy vagy más ürügy alatt idegenkedtek, részint presbyteriumai, részint egyházlátogató székünk előtt megjelent képviselői, oly biztatással váltak meg testületüktől, miszerint reményleni lehet, hogy ezen intézmény életbeléptetése sepsi egyházszékünkben nem fog semmi nehézségre találni.

b) Köröspatak főkegyházunknak, melynek csakugyan rendes presbyteriuma s az anyae gyháztól független beligazgatása van, jelenleg nincs fennálló népiszkolaja, az iskolatartás teljesleg hiányzik. J. M. levíta atyánkfia anynyira unalomba jött, hogy a miatt a szülők gyermekeiket teljességgel nem küldik fel az iskolába. Az imaházban is a hívek csak harmadik vasárnap, mikor a rendes lelkész végzi az istentiszteletet, jelennek meg. Ha ez még tovább is így megy, féltő, hogy a hitvallásunk iránti közöny mely gyökeret ver, s kicsiny Köröspatak egyházunk, mint a kisebb folyók a nagyobbak által, az egység hírv atyafiaink népes egyháza által el fog nyelteni. Egyházlátogató székünk kötelességüké tette a kebl presbyteriumnak és a levítának az iskolatartás 8 napalatti folyamatba indítását; s hogy arról nt. esperes atyánkfianak részletes és pontos jelentést tegyenek. A további intézkedés e tárgyban a t. r. zsinat teendője.

Merültek fel t. r. zsinat, még több más e zsinati t. testület intézkedését igénylő oly ügyek is, melyekre csakugyan nem lehet a feledés fátját vetnünk; de, hogy a tényállás annál tisztábban és körülmenyesebben felderüljön: úgy vélem, legcélszerűbb lesz azokat az egyházlátogató szék jegyzőkönyvéből egész terjedelmükben felolvasatnunk.

Miután főjegyző atyánkfia a már felsorolt jelentését megtette, s a jegyzőkönyvből is a szükséges tudatandók felolvasattak: r. zsinatunk, a felmerült sürgetőbb ügyeket illetőleg, tanácskozási sorozatot tűzve ki, elsőben is sz. egyházunk iskolamestere P. B. atyánkfianak, mint ki t. papját N. A. atyánkfiait jegyzőkönyv hamissítással vádolta s vádjá tanusításra végezt 3 kebl egyháztagot hamis tanubizonyoságtételre csábított, s azonban egyházlátogató székünk nyomozása folytán, a vád alaptalansága tisztán kivilágott, közkereset alá vettetését elhatározták, a t. quindenal széknek annak törvényszabta utoni fogantatására felhívta. A többi sorozatba hozott ügyek tárgyalása, az idő elteltése miatt, jövő hónapban tartandó r. zsinat ülésére elhalasztattak.

N. N.

Külföldi levelezés.

Konstantinápoly, ápril vége.

Április 10-én érkezett meg ide a Bécsből indult utazó társaság. 170-en voltak, közöttük

van 20 magyar, a többiek többnyire poroszok és németek, kik között 11 urnő, közöttük voltak grófok, bárók, ezredek, alsóbb osztályú katonatisztek, orvosok, keresők, egy szerkesztő és egy lelkész. Mulattak itt öt napig, s innen hazatérő utjokban szándékoztak Smirnat és Athenét megénezi. Itt mulatásuk alatt az osztrák követség útján a consularatus által nézhetek meg többféle török helyiséget; első volt ezek közt a Zsófia temploma, a hová nem minden időben könnyű a bejárás; de ezen alkalommal kormányi eljárásból nyitattott az meg. Ezen egyszerű épület még a görögökről maradt, belől hosszukás négyzetet képez, kivéve azon kerekseget elől, a hol valaha oltár volt; számtalan sok setét zöld márványból való karcu oszlop tartja a templom három oldalán levő karzatokat, egymás felett három rendbeli karzat van, az alsó karzat hosszúságát lépéssel megmérve hosszabbnak számították 40 ölnél, és a szélességét ezen folyosónak 7 ölnél; mindenütt fehér márvánnyal van padlóva és mindenik karzatot egyforma sötétzöld márvány oszlop tartja (amint mondják a jelen időben nem lehet találni több ilyen színű márványt) a karzatok az oszlopok között a templomba benéző erkélyek vannak, és a templom közepén több rendbeli ércesilár, a melyekre apró olajos mécsztyegek vannak aggatva, ilyen csillárok az oszlopok és folyosókon oly sok számuak, hogy felülhadják a csillárok száma a 100-at; képek helyett a Koránból való török felirat van négy nagy kerek fekete táblán a falra függesztve s azon anyalokát, melyek a görögök idejében az oltár mellett való falra festettek, a törökök valami más czífráság ábrázolatjává befestették; de az csak úgy festődött be, hogy az anyalok két szárnyahegye mindenütt megmaradt, jól kivehetőleg. Ülőhely sehol nincs se a karzatokon, sem pedig a templomban; mert a török a földre ül és éppen azért az egész templom földje szőnyeggel van bevonva, a szultán számára minden templomban külön emelvény van, és egy prédikáló székforma, a honnan a pap a néphez beszél, a templom fala, a hol nem márvány, ott mindentütt mozaik kirakás. Eppen ekkor imád kozott ott egy Dervis nagyon kiabálva, sikoltozva, csak ballábán állott és jobbkarját egyenesen feltartotta, de már annyira ki volt fázva, hogy a görös rángatta tagjait. Nem volt ideje az utazó társaságnak végig várni ezen áhitatosságot, de a kik még látták, úgy mondják, hogy mindaddig kineznek magukat, míg összerogynak; két osztályuk van, t. i. kiabáló és tánczó Dervis, a tánczó is addig forog, míg összeomlik. Azonban furcsa kinézése volt ezen helyeken az utazóknak, mert a mi európai néplünk csak akkor hord sárzipót, midőn az utcán sár van; ellenben a török soha azon lábbalival be nem lép templomaik vagy lakásaikba, a melylyel az utcán járt; oka ennek az, hogy lakásaikban és templomjokban is naponta több versen imá-

kozni szoktak, a midőn is Mekka felé fordulva előbb fennállva hajlongnak, azután letérdelnek s végig leborulva megcsókolják a földet — az az a szőnyeget — és ezt így egy-egy imádkozáskor hat-hét versen ismétlik, és ez az oka, hogy senkinek nem engedik az utcán járt lábbalival az ilyen helyekre bémenni, tisztatlannak tartván a künnjáró lábbelét. És ezen utazó társaság nem tudva ezt, kénytelenek valának a fuszékljakkal besétálni, s még a mi furcsán nézett ki ebben, az az volt, hogy nagyobbbréze a kezében vitte magával lábbelét, mert minthogy sokan voltak, ha az ajtóban kívül ott hagyják, akkor aztan kijöveskerve ki ki a magáét, lett volna zavar. Második mutatvány volt a Mahmud szultán sirtereme (nem is tudom másképpen nevezni, mert Stambulban a szultánok és basáknak benn a városban a lakókkal egy sorban és nem az épület alatt, hanem a földszinti nagy ablakkal ellátott világos teremben vannak elhelyezve a koporsók egymás mellett, úgy, hogy az utcáról benézve az ablakon jól lehet látni.) A Mahmud szultáné egy nagy koporsó a terem közepén egy magaslapon van, egy ezüstlet gazdagon kivarrott s keken ezüst rojtos fekete bársonnyal van betakarva, a koporsó felső-felén felállva van téve briliáns tollu félszer, a melyet tünepélykor fejeken viselnek a szultánok és ezen koporsó a földtől mintegy másfél méter magasan ezüst rostélylával van bekerítve, nagy ezüst tartók vannak a kerítés mellett, a melyekben olyan vastag vizszegtyárk vannak, mint a milyen egy közép-vastagságú fény-féle boronafa; van még azon teremben hat koporsó mind ezüsttel gazdagon varratos bársony-takaróval, és még mindennek egy-egy drága töröksál is rá volt fűzve, ezen koporsókban a szultán anyja és gyerekei hullái vannak; az ablakokon kétrendbeli drága függöny van, a falon kétféle az ajtónál két drága óra van feltéve, több rendbeli ezüstnek álló ládácskák; ezen épület öt teremből áll, mindeniknek drága szőnyeggel van a földje bevonva, és az egyik szoba törökösön divánokkal, asztalokkal el látva, alkalmasint vagy a család, vagy az imádkozó papok számára; kívül az udvar egy csinos virágos kert, a melyben több rendbeli sirbantok s török feliratu kövek vannak. Harmadik mutatvány volt az ezer és egy oszlopon földalatti üreg, hol is ezen oszlopok mind gránitkőből valók, magasságok felfelé lehet 7, vagy 8 ölnél, az oszlop állása úgy mutatja, hogy a földjén levő televény alatt is ugyanakkora hosszúságúnak kell lenniük, átmerője vastagságát egy ember öle nem érhetné be; egymástól akár keresztül, akár hosszára nézve egy-egy ölnyre vannak sorban és ezen oszlopok teteje árkusokra van beboltozva; ezen nagy üreg is a görög korból való, azt hiszik, hogy viztartó (cisterna) lett volna az, mert minthogy a tengervize háziszükségekre használhatatlan, tehát messzünnen vízvezetésekkel hozva gyűjtötték és gyűjtették, most is hasz-

nálható vizet cisternákba, vagy midőn eső esik azt gyűjtik össze, egyszóval minden városrész tele van ilyen cisternával, sőt egyes lakosoknak is van, a melyben bámulatos, hogy milyen frissen marad a víz és a török templom ilyen nélkül nem is lehet, vallási rendszerekhez tartozván a több rendbeli mosakodás. Negyedik mutatvány a fegyvertár volt, a honnan elégedetlenül jött ki az utazó társaság, mert ez a bécsi fegyvertáraknál hátramaradna. Ötödik mutatvány volt a régi fegyverek téra (csak az itt mindenütt a baj, hogy nincs egy biztos magyarzó Czizeroné forma valaki) az utasoknak kell kitalálni, hogy melyik fegyver miféle nemzet, és melyik időből való lehetett. Egy lánc maradványt mutatnak, a melylyel a dardanelláknál a tengeri utazás volt elzárva. Hatodik látvány a kövesedés, jegecedés, egy elromlott mumia, és a görög s római időből való kőfaragások romladványai voltak. Hetedik látvány a jancsárok palotája volt, ezek viaszból készült emberi nagyságu alakok a legrégibb kortól kezdve az utolsó jancsárok idejéig, mindenik alak az ő élete idejéből öltöztetben és fegyverrel ellátva; némelyiknek a fején oly roppant fejr turban van, hogy bizony nem kisebb a husz kupás vékánál; irtoztos, borzasztó vadkinézésűek, és oly sok ezen borzasztó alakok száma, hogy alkalmasint meghaladják a százat, a tatárokról lehet olvasni ilyen borzasztó kinézést (mit szenvedhettek a népek, azon időben, mikor ezen irtoztos emberek kezében voltak) a jelenben itt látható törökök szelid jó képe van, azonban a távol levő falvakban, a honnan Oroszhegyi Józsa ur ír, ott alkalmasint még most is feltalálhatók ezen borzasztó arczok. Szelditette ezen vadkinézést öt fiatal herceg alakja, és három igéző szépségű nőalak, és egy indusné is van ott az ő réz színével, és az orrából csüngő fülbevalóval. Nyolcadik mutatvány volt azon terem, a hol a szultánok mint a proféta utódjának lábát szokták megcsókolni, a mely a ramazáni nagyböjt bevégzésekor történik. Ezen böjt a profétának a pusztákon való eltévelyedése emlékéből ered. Azon teremben egy emelvény van és azon egy szék, a melyen ilyenkor a szultán ül, az emelvény mellett egy jó forma kandalló van és az emelvényen innen több karosszék, alkalmasint a főpapok számára. Ezen jereből még más csinos burtorzatu szobákba is nyílnak ajtók. Kilencedik mutatvány volt a régi és újabb könyvtár, a honnan karzatra futott ki egy bécsi német (gar nichts) kiáltással. A törökök vallásuk hagyományukból hátra vannak tudományilag, úgy látszik, hogy a proféta feltette előrelátásból nemzetét, hogy a tudomány és civilizatio erkölcsileg gyengitné meg azt. Az említett könyvtárban alig van több három-négyszáz kötet könyvnel, a mi feltűnőbb ott, az a törökös könyvem szerint való burtorzás. Tizedik látvány volt a régi Szerály kertje, a honnan a kilátás felségesen szép a Mámora tengerre, a Stambul és Péra közt

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

Igy teltek napok nap után, végre megjött a hír, hogy legfelsőbb helyen a pör el van látva és a gróf Hallay diadalával.

E hír a mennyire hiteles, annyira földresújtó volt a családra nézve. De hi megadásal néztek mindnyájan balsorsuk elébe, remélve, hogy a szorgalom és életrelvalóság kipótolja azon anyagi vagyon hiányát, melyet egy igazságtalan követelés tőlük elragad.

A thea-nénike szorakozásainak egyik fő tárgya volt a szegény beteg olasz nő, ki hosszasan lázas állapotjának öntudatlanságából kezdett végre új életre ébredezni.

A grófnő kisdéd nappalijába volt a nő elhelyezve. E szobában azon ismert butorok foglaltak helyet, melyek régiségüknek fogva a grófnő előtt kedvesek valának s mitűn most mind ujbol voltak bevonva, tisztességesen is néztek ki.

A kanapé fölött volt elhelyezve Zováthy András életnagyságu arcképe, melyet a sokat szenvedett nő most is nagy tisztaságban tartott és szent ereklyeként őrzött.

A beteg olasz nő fölemelve fejét ágyából, gyakran hosszú percekig nézte ez arcképet, elannyira, hogy vizsgálódása egykor a grófnő előtt feltűnt.

— Mit vél ön azon arcképről, kérdé egykor a nőtől, nemde feltűnően szép férfi lehetett az, kiről e képet másolák?

— Igen grófnő — szolt a beteg nő — úgy hiszem, hogy élte ezen korában igen szép lehetett ő. Előtem azonban ez arckép igen ismeretes. Egy férfura emlékeztet, ki szép, de könnyelmű volt.

— És hogy nevezték azon férfit? kérdé érdekeltséggel a grófnő.

— Alig érdekelheti a grófnő e férfiú neve, mert ő a mint hiszem olasz, habár azon ifjú neve közt, ki ápolom és szabadítottam vala, és azon olaszé közt, kinek arca azon képhez oly feltűnően hasonlít, némi névhasznalat létezik. Ő, kire e kép emlékeztet, milanoi lakos és nagy előszeretettel viseltetett a tánczosnók iránt, magam is e pályát választván, gyakran láttam őt, sőt többször meglátogattam.

— És e férfiú neve? kérdé izgatottsággal a grófnő.

— Andree Czofatti, mondá a nő.

— Zováthy András! ez férjem! sikolt a grófnő s csaknem elveszté öntudatát.

— Nagy ég! nagysád férje? — szolt meglepetéssel a beteg nő — oh! asszonyom — folytatá — semmit sem akarlék levonni azon férfiú érdeméből, kit gyöngédnek, lovagiasnak és mely érzelműnek ismertünk mindnyájan, kikkel ő társalkodott; de ha ő nemes családját éveken át úgy el tudta feledni, alig érdemli meg azon mely részvétet, mit neve nagysád szívében keltett föl. Talán más is ő? Vannak lények, kik rendkívül hasonlítanak egymáshoz, s kiknek nevek közt is alig egy pár betű különbség létezik. Őt általában Andree Czofattinak nevezik Milanóban, és e név olasz származásra mutat.

— Nem! nem! csak a szokiejtés teszi e különbséget. De kérem mondjon el mindent, a mit e férfiú sorsáról tud.

— Ő gárdista volt a császári udvarnál — szolt a nő. És úgy hittem, az olasz testőrségnek volt tagja. Soha sem fürkésztem életén ezen korszakát. Általában nagy előszeretettel mondhatni imádással viseltetett a tánczosnók iránt. Mindnyájunktól kért egy-egy cipőt emleklül s mondják, hogy igen szép ily nemű gyűjteménye van, mely közt Taglini, Erszler Fanni s a legnagyobb tánczművésznők cipői mind föllelhetők.

— Nincs semmi kétségem, férjem az — szolt a grófnő, és egy eddig soha nem ismert

egészen szokatlan érzelm lendületét érzé szíven. Azon vén örvöngő, ki ily törpén volt képes tünjezenni a lábikrákat, kezdte a nő előtt is stilyedni azon magasságból, hová őt e szenvedélyes lény ábrándos ragaszkodása helyezte. E mozzanat a grófnő lelkeben arra mutatott, hogy ő mostani egészségesebb és tisztább légkörben mindinkább vetkezte le azon örvöltés felé hajló rajongást, mely őt oly elválaszthatlanul csatolta egykor egy hűtelen semmi ember emlékeztetéhez.

— És mit tud e férfiú mostani sorsáról, mikor látta őt utolszor, éle vajlon, avagy meghalt?

— Nincs egy éve, hogy utolszor láttam őt és akkori egészségi állapotából következtetve, azt hiszem még életben van. Ő Milano egyik külvárosában lakik, egy övezgy olasz nővel tart házat, ki egykor szintén tánczosnó volt. Életmódja egyszerű. Hat év előtt láttam őt Petersburgban, akkor még fényesen költött s szorta az aranyokat, ahoképpent utóbbi életét nyomorultnak lehet mondani.

Sokat beszélt még az olasz nő a férfiú kásáinak, életmódjának, magaviseletének részleteiről s a grófnő teljes meggyőződést szerzett a felől, hogy azon férfiú senki más, mint az ő csapodár férje; egyszersmind mélyebben érzé őt elsltyedve, hogysem valaha megfeleltethet volna azon évtizeden át ápoló ábrándjainak, melyek a késő megbánás, megtérés és viszontlátás örömeivel kecsgeteték egykor a thea-nénike epedő lelkét. Rá jött végre azon öntudatra, hogy férjét örökre elveszté, s hogy a könnyelműségbe oly mélyen elmerülteket soha semmi hatalom az erkölcs és családi ére nyek útjára vissza nem térítheti; most érzé legelőbb szívében, hogy férje viszontlátása után nem sovárogt többé. Szomorú és leverő volt ré nézve e tapasztalat, de egyszersmind tanuságát tett arról, hogy beteg szíve egy maniból gyógyult ki, mely őt csaknem az örvöltés örvényébe sodorta egykoron.

Egyszerre azonban új életének magasztos érdekei villantak át lelkén. Talán Zováthy

András így elszakadva hazájától s teljesleg kibontakozva minden családi viszonyokból, rávehető lesz, hogy Hallay Szidonia ősi kincseinek sorsáról valami felvilágosítást adjon; talán ha szép szóval nem, akkor esellel, fagatásokkal, kényszerítéssel lehet e részben tőle valami felvilágosítást, okmányt kicsikarni.

Megmenteni Zováthy Gerőné házát, leáll-e ez a gróf Hallayné? mily boldogság volna ez rá nézve, mily csöndesen és boldogul hajthatná a sirba fejét, ha ezen kedves lények iránt, kik hozzá mindenkinél jobb valának, valamely fontos és boldogító szolgálatot tehetne.

Elhatározta, hogy elutazik Olaszországba, fölkeresi Milanóban férjét. Körülmenyes értesítést vett a beteg nőtől lakásáról, ismerőiről, egyszóval mindenről, a mi csak őt férje nyomába utasíthatja, s minden értesüléseiről részletes jegyzéket készítet.

A mint a beteg nő felüdült s a háztól búcsút vett, azonnal kijelenté Gerőnének a grófnő, hogy megy férje fölkeresésére. Mellőzött e részben minden részletesebb fölvilágosítást, tudta, hogy ha újja valódi célját leleplezi, e kedves család lebeszélui törekszik azon áldozatról, melyet éppen e család érdekében kíván hozni. Engedte inkább, hogy szánjak őt, elfeledni kezdett szomorú ábrándjainak ujbol éledése mián, s ellenvetés nélkül hallgatá végig mindazon okokat, melyekkel őt ezen messze utról lebeszélui törekedett, habár a mint kijelenté, azok őt célja kivitelétől el nem tántoríthatják.

Gerőné és gyermekei belátták csakhamar, hogy e szenvedélyeihez makacs nőt lebeszélui célbavett utjáról nem lehet, engedtek szándékának s az elutazásra szükséges minden előkészületekben segédkeztet nyújtának.

(Folytatjuk.)

levő tengerszorosra, és ezen tengerszoroson levő két hid ezernivel nyüzsgő szekerező, lovagló néptömeg mozgásaira, a számtalan féle hadi-, gőz-, vitorlás- kisebb-nagyobb hajókra a temérdek kajlikok, ladikók s csónokok ezereire, az arzenálra, Galatára, Párára, a hol az európai hatalmak követségei laknak, és a különböző hegyeken, magaslatokon levő ásiái és európai, de mind ezen város részeire. Ezen kertnek több rendbeli mulató palotája van, mind meg annyi török kényelmi, gazdagon ellátva, több rendbeli virágostáblák, melyekbe feltűnik egy-egy ismeretlen virágú plánta. Van halastó is, azonban mind ezen sok pazar költség mellett sincs meg az a finom ízlet, a mi az Európaiak sajátja, s ha van valami izletes, az többnyire párisi művésztől ered. Ezen régi Szerály kertje mellett van a régibb szultánok nőjei lakása, a mostanság uralkodó szultán a Stambulban átellenben levő tengerparton az európai részen lakik, s ott van külön temploma, színháza és hárome.

A kiállítási mutatók és a bazár nem volt meghatározva az utazók odamenni ideje, hanem ki a miként érkezett a szertint ment, a bazárba jól bevásároltak, fegyverek, asztalra való szőnyegek, török czifra papucskok, czifra zacskók, csibukok, pipák, pipaszárak, brassai selymek és nagymennyiségű török dohányt vettek. Mind ezen helyeken, de különösen a kiállítási terembe mi itten lakosok gyönyörködtek ezen helyeken látni hazánkait! A kiállítási mutató épülete egy sok ablakkal ellátott világos faépület, és belől keleti izlés szerint többféle tarka színezett annak kinézése; középen egy szökőkút van, narancsfák és kalitkák levő éneklő madarak között, a hol több rendbeli csillárforma sok különböző színű üveg gömbök csilingenek, van közöttük arany halakkal ellátott gömb is, s több efféle. Ezek szomszédságában a szultán udvari zenészei szoktak működni, és ezek körül nyüzsgő az embertömeg számtalanféle nemzetekből, a kifáradottak számára gondoskodtak elég kényelmes ülőhelyekről, és az egyik szegletben egy rőtönzött kávéház ajtaja nyílik, hol is mindig számosan vannak, kik kávét, csomogót és frissítő italokat kérnek. Mi itt lakokul sétálva ott gyönyörködtek, az utazók társaságba jegyezgettek az érdekesebb tárgyakat. Volt közöttük egy m.-országi tudományos evangélikus lelkész, a ki meglátván ott egy fehér galléros papot, olyan formát, a milyent nálunk a régibb korban az evangélikus papok viseltek, azt egy itt lakó kollegájának lenni vélte, s az okból egész buzgalommal igyekezett ezen vélt kollegájához közeledni. Azonban érdekes két kép lehetne, ugyanazon arcok elsőbbször, midőn oly buzgólak akar közeledni és másodsor, mikor megtudta, hogy azon kollegájának vélt pap egy jezsuita. És midőn egy magyarországi orvos egy török beybe (a ki a törököknél ezredesi rangú) és a ki itt egy tisztelt ur, de már ösztölő kora ember, az orvos ezen török beybe gyermekkori tanuló társát ismerte meg, s mind ketten elérzékenyedtek. A gépek kiállításai más épületek vannak, hol is a nevezetesebbek többnyire angol művek; jól esett hallani a magyarországiakat a gépek magyarázatáról, melyekkel már gyakorlatilag is jobbadan ismeretesek. Ezen társaság innen még utazási kirándulást itt tett a fekete tenger felé, mindennap estélyen jól kifáradva voltak s még sem volt idejük mindent megnézni, és a mit láttak, a mind futva történt, mert ott nap kevéssé itt mindent észlelve látni. E a város kényelmetlen hely egy arisztokrátának, mint hogy itt a szabadságban élő népek az egy szultánon kívül több uról képezték sincs, és ilyen helyen hányszor sértődhetik meg egy arisztokrata. Ezen társaságban is volt egy excellent ur, a kit bántott még az is, hogy az itteni lakosok közül egy néhány az utazók közé elegedett, és bizony megszokva az itteni függetlenséget nem tudták észrevenni, hogy ott egy excellentiás ur tekintélyt követel.

r. l.

KÜLÖNFELEK.

— Bécs, május 13. A hivatalos „Wiener Zeitung“ közli, hogy Ő. cs. kir. apostoli Felsége folyó hó 8-káról kelt legmagasabb határozata által, Erdélyben mindazon egyéneknek, kik az 1848., 1849., 1851. s 1853-diki események alkalmából politikai büntény vagy kihágások miatt elítélve voltak, a törvényes ítélet következményeit elengedni méltóztatott.

— A múzeum-egylet tudományos ülése a múlt hétről a jövő szerdára e hó 20-ra halasztotta el, a mikor is Fényi titkár tartandja már említett érdekes tárgyu felolvasását.

— (Necrolog.) Königszhuldeni Frenkel Dénes, királyi bányamester, s neje, altörzsi Bartha Zsuzsanna, magok s gyermekeik nevökben a szülői szív legmélyebb fájdalommal jelentik, hogy forrón szeretett egyetlen fiók, illető testvérük, Frenkel Géza harmadéves jo-

gász-korában, életének 19-dik tavaszán, f. hó 10-én éjjeli 12 órakor megszűnt élni. Az életfájláról megint egy szépreményűt virág hullott le. A szelíd, komoly lelki ifjút tavasszal az enyészett lehellete hervasztá el. Midőn az előkészületi évek pályáján megtörhetlen szorgalommal már-már keresztülhatott; midőn az önálló cselekvés-mezejét, melynek oly tiszta vágygyal s nemes akarattal nézett eleibe, már szinte elérte.

— Közgyűlés elnapolása. Az erdélyi kölesönös jég-szítzkárméntő társaság idejérendes közgyűlése folyó hó 17-ről, miután a számadást vizsgáló bizottmány munkálatait még be nem végezhette, elnök gróf Mikó Imre ó nmeltósága jóváhagyása következtében, f. hó 26-ra u. m. pünköst harmadnapjára halasztotta el, melyre a tisztelt tagok délelőtti 11 órakor ez intézet teremében (bel-farkas utca 81. szám) megjelenni fölkértemek. Kolozsvárt, május 15-én 1863.

A társulat igazgatója.

— A „Wanderer“ megjegyzéseket tesz Saguna püspöknek a „Fehér ló“ teremében mondott azon szavaira, hogy a régi patriotizmussal szakítani kell. Az idézték lap e mondat fölött így elmélkedik: „Gondolkoztunk ezen régi, localis és provincialis patriotizmusról (báró Saguna szavai), s pillanatunk átfutott Ausztria történelmében az utóbbi 120 év alatt, néhány különösen fontos momentumon megállapodván. Emlékeztünk azon ünneplés jelenetre, mikor Mária Terézia a magyar nemzet képviselői elé lépett s könyekkel szemben kijelenté, hogy mindenfelől el van hagyatva, s most a hozzá hű magyar nemzetnél keres védelmet maga, gyermekei és koronája számára. Erős vizályok voltak éppen szőnyegen a magyar országgyűlés és oszták kormány közt, de mikor a magyarok azon felség, eskü fejezt. s István koronája fényelt, esdő areczal látták maguk előtt, elfeledték az előbbi vizályt, fölébredt a régi, igen localis, igen provincialis patriotizmus, s egy szívről, egy szájjal felhangzott a „vitam et sanguinem conseruamus. Mikor a jelen század első évtizede végéhez közelgett, az osztrák birodalom hatalma végkép megtörve látszott; a birodalom nagyrésze az ellenség hatalmában volt, csak magyarország állott még éppen s készen az ellenállásra. Egy kecsesgött kiáltványa a hódítóknak ez országban is el volt terjesztve, hogy elszakadásra bírja az országot; akkor a régi localis, és provincialis patriotizmus összeszedte, s ezerével küldte Bécsbe e proclamatot, s a csatáreken vezért a királyért és birodalomért. „Félszázaddal utóbb megint felvilantak Ausztria ellen az ellenséges kardok, mindenütt volt elég panaszra ok, de a vesztély pereztében megint a régi localis, és provincialis patriotizmus volt, a mi a kedélyeket a birodalom egyik végétől a másikig felhevíté, hogy a legóriásabb áldozatokat hozták a birodalom megmentésére. Ezt, és sok egyebet tőn a régi localis, és provincialis patriotizmus; mit ígér az új, nem tudjuk; legalább ez ideig még semmit sem tett. Mindenki ura saját óhajátának, s nem fogjuk rosz néven venni Saguna püspöknek, hogy az ég áldásáért kérte az „új patriotizmusra“; mi részünkről (mond a „Wanderer“) azt kívánjuk: Isten áldja, tartsa meg és szilárdítsa azt a régi localis, és provincialis patriotizmust, mely a monarchiát századokon át, s annyi súlyos bajból oly csodásan megmentette.“

— A magyar akadémia palotájának építése halad. A nagyszerű építmény első emeletének falai már emelkednek.

— Folyó hó 17-dikén Európa nagyobb részében észlelhető napfogtakozás lesz.

— A temesvári kereskedelmi kamara a magyar kir. kancellariához petítiót nyújtott be, a melyben a magyar országgyűlés meliből összehívása kéri, hogy a nemzetgazdasági viszonyok lehető leghamarabb rendezthessenek s Magyarországi kereskedelmi és ipari törvényei megfelelőleg módosíthatassanak.

— Verekedés Bécsben a Brigittenauban katonák közt véres verekedés történt, a heves küzdelmet az örjárat is csak négy óráig tartott küzdelem után birta lefegyverezni. Sokan megsebesültek.

— Bernard Dávid Angliában új tüveglenéseket talált föl, melyek az eddig használt szemtűvegek lencsémél — teljes átlátszóságuknál fogva — tökéletesebbek. A szemet nem erőltetik, s általában a látás tökéletesítésére nagy befolyással lesznek.

— Konstantinápolyi leveleznök írja: Borzasztó szerencsétlenség történt itt ezen napokban; itt a mely ház kívül köböl van építve, az azért belől grádicosból együtt egészen fából van; egy ilyen kétemeletes épületnek meggyúlt éjjelutón 4 órakor a földszinti rész. Egy orvos lakott nejével, két gyermekével a második emeleten, de mikor ezek fölébredtek a riadásra, már akkor a grádics égett, és a tűz már fenn is mutatkozott, és ezen szerencsétlenség a második emeletről az ablakon kiugráltak a két gyermek rögtön meghalt, a nő még hat óráig kilóvva mult ki, az orvos pedig kezét lábát eltörte, s este felé ez is

meghalt; még ezeken kívül három odaégett, egy anya karjai közé szorított csecsemővel és egy nemesléd. Volt ezen épület harmadik emeletében egy angol gouvernánt, a ki krolináját magára kötve ugrott ki, ennek nem lett semmi baja.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, máj. 11. Az alsóház mai ülésében Cochrane interpellációjára Palmerston azt felelte, hogy a görög trónkérdés még nincs véglegesen elhatározva; azonban egyezkedések fognak történni Vilmos király herceg kinevezése iránt.

A „Köln. Ztg.“ londoni levelezője írja: Ha jól vagyok értesítve, úgy Franciaország, a lengyel kérdésben követendő tervét illetően, tisztában van magával. A tuileriák kabinetje arra akarja bírni a londoni és bécsi kabineteket, hogy vele egyesülve javasolják Oroszországnak egy európai értekezlet egybehívását. Ha egyszer Oroszország elismerte a lengyel ügyek európai jellegét, ha következetes akar maradni, el kell fogadnia Európát békebíró gyanánt is. Franciaország azt kívánja, hogy az értekezletben némi jelentőséggel bíró minden európai állam részt vehessen. Arról, hogy Franciaországnak érintett terve minő fogadtatásban részesült Londonban, a levelező csak annyit jegyez meg, hogy nem valószínű, hogy Russel lord e tárgyban már határozott volna.

A mennyire a hírlapok tudósítóinak a diplomácia színpalái megé pillantani sikerülhet, úgy látszik, hogy a kevesebb zajt tűtő brit kormány sokkal őszintébb és erélyesebb barátra a lengyelek ügyének, mint a tuileriák kabinetje, a melynek egyfelől tires biztatsait, másfelől újabb meg újabb diplomatiai műfogásait arra magyarázzák, hogy huzni halasztani akarja a dolgot, míg talán Oroszország szerencsésen elűzheti a port a felkelt lengyeleket, s akkor aztán majd összegyűlnek Európa sorsának földi intézői, requiem-et tartani. Úgy látszik, hogy a „perfidie Albion“ ez ügyben a legőszintébb szerepet viszi. Egy hamburgi lap londoni levelezője ugyanis azt írja, hogy Russel lord az orosz jegyzék átadása után napon, magához kéri Franciaország és Ausztria követeit, Gross bárót és Apponyi grófot értekezletre, a mely alkalommal a lord oly modorban nyilatkozott, hogy a két diplomatának semmi kétsége sem maradhatott fenn az iránt, hogy Anglia a függőben levő ügynek lassundalmas diplomatiai alkudozással való huzását halasztását erélyesen szándékszik akadályozni. A brit külügyminister nyilatkozata, az idéztük levelező szerint, kivált Apponyi grófot, egész idejelembe ejtette, a ki e jelenetről, más adatok szerint, már jelentést is küldött volna Bécsbe, a mely ott nagy megindulást okozott. E jelek arra mutatnak, hogy az angol kormány már most azon van, hogy a legközelebbi diplomatiai lépés, a melyet a három hatalom Pétervározt tenni fogna, oly határozott jellegű legyen, hogy Oroszország ne választhasson egyéb között, mint vagy engedjen, vagy keztült dobjon a nagy hatalmaknak.

Franciaország. Páris, máj. 11. A „France“ ezt írja: Azt híresztelik, hogy Oroszország a Lengyelországi ügyei rendezésére tartandó értekezletet elvileg elfogadja.

A „Pays“ szerint a svéd hajóhadat május 31-re Cherbourgba várják.

Olaszország. Turin, máj. 11. A képviselőház mai ülésében élénk vita után, a tengerészeti költségvetést illetően a bizottság javaslata lön határozattá emelve, a mely szerint egy országgyűlési bizottságot neveznek ki, a mely általános nyomozást vigyen végre a hadi és kereskedelmi tengerészet iránt. A bizottság tagjainak kinevezését az elnökre bízták.

A „Gen. Corr.“-nek Genuából azt írják, hogy oda az olasz tengerészeti miniszternek parancsa érkezett, hogy a tartomány kikötőiben állomásozó mindennemű hajónak azonnal felszereléséhez lássanak, és hogy a Regina gőzfregát, a melynek feladata lett volna egy nagy utat tenni kereskedelmi érdekekben, továbbítt intézkedés helyett maradjon. Ugyanazon levelező illetékes helyről azt hallja, hogy Turinban nagyon harezias szelek fúnak; ha szinte vannak, a kik azt hiszik, hogy mindevel csak el akarják vonni a közfigyelmet bizonyos erőszakos eshetőségektől, a melyek az ország belsejében készülnek elő. A kamaratűlések elnapolását is csak arra számították tartják, hogy az újból leendő megnyitáskor fényes trónbeszédet tartassanak, a mely ezuttal a lengyel kérdéssel hozatván kapcsolatba, zajos hatást fogna előidézni.

A „Presse“ levelezője szerint a magyar legio 430 gyalogból, 36 lovasból és 50 tisztből áll. Nagyobb részük magyarországi, de sok a zsidó közöttük. Egy Amerikából visszatért magyar azt beszélte az említett levelezőnek, hogy néhány magyar, a ki már régóta

meg van teleptülve Amerikában, haza akar jönni; köztük az ismeretes Madarász László.

A „Giornale di Verona“ s utána sok más lapban a minap egy Mazzinának tulajdonított kiáltvány volt közölve, a melyben a nagy köztársasági agitator irtó háborút izent volna a monarchismuskon Olaszországban. Most maga Mazzini kohltnak nyilvánítja e kiáltványt, az „Unita ital.“-hoz intézett következő tartalom levelében: „Egygyel több vagy kevesebb rágalom nem sokat tesz; de engedje meg ön, hogy az igazság érdekében hamisnak nyilvánítsam amaz állítólagos köriratot, a melyet a „Giornale di Verona“ nekem tulajdonított s a „Perseveranza“, „Pungolo“ és más monarchikus lapok oly örömmel közölték utána. Egyetlen egy szótágja sem származik tőlem ennek az iratnak. A becsületes emberek tudják, hogy én soha sem tagadtam meg, a mit írtam, sem megtagadni nem fogom, s azok hisznek nekem. A többiekkel nem gondolok. Egyébiránt a királyságnak nem kell vérben filródnie, hogy megbukjék; két évi szövetsége még Napoleonnak, ministerei képtelensége, s az azt támogató sajtó gyenge fejű becsütelensége ugys megöli.“ Vagyok stb. apr. 30. Mazzini József.

Németország. Berlin, május 12. A képviselőházban néhány nap óta foly a katonai ügy feletti vita élénken, sokszor elkeseredve. A képviselők főleg a két évi szolgálatidő mellett buzog, a kormány efféllőre tudni sem akar. A tegnapi ülésben egy különös jelenet adta elé magát. Roon hadügyminister Sybel képviselőnek egy nyilatkozatát jogtalan tulajdonosának nevezte. Az elnök Bockum-Dolffs felbeszakítja a minster beszédjét. Erre szóhoz jár felik ki Bockum-Dolffs és Roon között az elnök jogait illetően, a minek a lett a vége, hogy az elnök feltette a fővegét s az ülést egy órára elnapolta. A kormány körökben lett nagy ingerültség. Az ülés újból megnyitáskor Roon nem jelent meg, s a miniszterek azt izenték a háznak, hogy akadályozva vannak az aznap i ülésben megjelenni.

A mai ülésben Grabow az államminiszteriumnak egy iratát olvasta fel, a melyben ez részletes indokolás mellett kijelenti, hogy valamiddig a tegnapi megkísérlett igény, hogy az elnök a miniszterek szólásszabadságát korlátozza, fen lesz tartva, a miniszterek nem vehetnek részt a ház tanácskozásában. Az államminiszterium ez esetre vonatkozólag kifejezett lemondást kíván a háztól, azzal a formászerít nyilatkozattal, hogy a háznak semmi fegyelmű hatósága nincs a miniszterek felett. Grabow a miniszterium iratát igen mélyen behatónak nyilvánítja s azt indítványozza, hogy tegyék át az ügyrendi bizottsághoz a legsürgősb jelentéstételt végett. Ennek az elvbareznek eldöléseig teljes üléseket ne tartsanak. Schulze még egyszer fel akarja hívni a miniszteriumot megjelenésre, hogy az alkotmány iránti engedetlenség constatozva legyen. Ho-verbek, Mallinkrodt, Simson és Greist ellene voltak; mire Schulze indítványának élvezése után az ülés elszlott.

Orosz- és Lengyelország. Egy lemergi, május 11-ki távirat szerint Jezioranski, nem egészen 600 emberrel, 10-kén reggel elindult Naklikból, a hol az éjet töltötte, észak felé. Egy orosz hadosztály hasonlóan éppen a határszáraz északozott Luchow mellett. Ez a felkelőket üldözte.

Rzeszowból jött tudósítások szerint, Dobrowica és Kurzyna tájékan esata volt, a melynek következtében a felkelők 10-kén esti 9 órakor a galicziai határt Goleenél átléptek.

Jezioranskinnak az oroszokn május 6-kán nyert második győzelméről ezt írják a „Czas“-nak: Ez az újabb győzelem annyival dicsőségesebb a lengyel fegyverekre nézve, mert oly hamar következett az első után. Az oroszok sokkal tulnyomóbb ereje ellen a lengyeleknek egész bátorságukkal és hadműtani ügyességükkel kikellert fejtjenük. Reggeli 9 órától fogva az oroszoknak négy rohamát verték vissza a lengyelek s végre ők tartották meg egészen a csatát. A felkelők közül 48 esett el, köztük Waligorski fia és Lampe százados. Az osztrák tisztek, a kik a határszárlól végig nézték a csata folyamát s minden mozdulatot figyelemmel kísérhettek, nagy elismeréssel szólottak a bátor lengyel harezosokról.

A „N. N.“-nek egy krakói tudósítói folyó hó 10-kén Jezioranskinnak még egy újabb diadalról értesít, a melyet 8-kán nyert volna az oroszokn ugyancsak az osztrák határszárl mellett. Részleteket még nem tud.

Posenből írják a „Czas“-nak, hogy miután Taczanowski a halóból, a melyet ellene a konini és kaligi orosz csapatok s a porosz határőrök vetettek, szerencsésen kimenekült, 6-kán megszállozza Kolot. Csakhamar oda érkezése után megtámadták az oroszok Konin felől. A csata Koscedé falu s az oda közel fekvő erdősek között folyt. Két órai agyuzás után, a melyet puskatűzelés is kísért, az oroszok visszahúzódtak Konin felé, a felkelők vadászai s három ágyúja által nagyon megviselve. Az erdőbeli jó hadállásnak köszönhe-

